

יִזְמָא חַד חָמָא עִמָּא דְסָרְחִי, דְהוּוּ מִסְפְּנֵי אֲזִילי, וְלֹא מִשְׁגִּיחִין עֲלֵיהּוּ. אָמַר, וְדַאי דִּינָא אֲתַחֲזִי הָכָא, קָם וְאֲזִיל לִיהּ.

יִזְמָא חַד חָלִישׁ דַּעֲתִיהּ, פִּגְעַע בְּכַפֵּר סִיכְנִין בְּרַמּוֹן, וְאַדְמוּף. שְׁמַע חַד קָלָא, לְחַד

תְּנָא דְלַעֲי בְּרַנְנָא דְאֹרִייתָא דְאַמְר, (דברים כב ו) פִּי יִקְרָא קִין צְפוּר לְפָנֶיהּ וְכוּ'. קִין, זֶה תְּשׁוּבָה. בְּדַרְךָ, זֶה רַחֵל. שְׁנַאֲמַר, (משלי ד יח) וְאַרְחַ צְדִיקִים כְּאוֹר נִגְהַ הוֹלֵף וְאוֹר עַד נִכּוֹן הַיּוֹם. וְצְדִיקִים, תְּרִין בְּנִין, יוֹסֵף וּבְנֵימִין. וְהִיא נִקְרָאת לְבָנָה, הוֹלֶכֶת כָּל הַלַּיְלָה, וּמְאִיר לָהֶם, עַד נִכּוֹן הַיּוֹם, שְׁהוּא יַעֲקֹב.

בְּכָר עֵץ, כָּל, דָּא צְדִיק חֵי הָעוֹלָמִים. עֵץ, דָּא שְׁכִינָה. שְׁנַאֲמַר, (שם ג יח) עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחֲזִיקִים בָּהּ. עַל הָאָרֶץ, דָּא אָרֶץ הַתְּחַתּוֹנָה. אֶפְרוּחִים, דָּא שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים דְלַעֲיָלָא. אוּ בְּצִים, דָּא יִשְׂרָאֵל דְלַתְתָּא, דְאִינוּן כְּמַלְבוּשָׁא דְגוּפָא. וְהָאֵם רוּבְצַת עַל הָאֶפְרוּחִים וְכוּ', שְׁלַח תְּשַׁלַּח (ד' טז ע"ב) אֶת הָאֵם, שְׁנַאֲמַר, (ישעיה נ א) וּבְפִשְׁעֵיכֶם שְׁלַחָה אִמְכֶם.

וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ. אַרְכִּין רַבִּי בּוֹן אוּדְנוּי, וְשָׁמַע הָהוּא קָלָא דְאַמְר, חָס עַל דָּא, לֹא אָמַר וְלֹא כָלוּם. מֵאֵן דְּחָס, שְׁבַק אִימָא וּבְנָהָא וְאֲזִיל לִיהּ. וּמַה דְאִימָא מִתְּרַכָּא מִן הַקִּין, מַה הִיא אוּמְרַת. אוּי שְׁהַחֲרַבְתִּי אֶת בֵּיתִי, וְשִׁרְפְתִי אֶת הַיְכָלִי, וְהַגְלִיתִי אֶת בְּנֵי לְבִין הָאוּמוֹת. וְעַל דָּא יִרְחַם קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְהָא רַחֲמָנָא לֹא אֲשַׁתְּפַח אֲלָא הָכָא.

וְעַד דָּא שְׁכִינָה צוּעָקַת עַל בְּנֵיהּ. הָא כְּתִיב, שְׁלַח תְּשַׁלַּח, תְּרִין שְׁלוּחִין, דְאִינוּן בֵּית רֵאשׁוֹן וּבֵית שְׁנֵי. שְׁלַח תְּשַׁלַּח אֶפִּילוּ מֵאָה, זִימְנִין דְאִי אֶהְדֵּר עַל גּוֹזְלֵיהּ גּוֹ רַחֲמֵי דְבְּנָהָא,

הַשְּׁפָטִים וְגו'.

וַיְהִי בַיּוֹם בִּימֵי רַבִּי בּוֹן כָּל יָמָיו הָיָה בְּקִיסְרִין. יוֹם אֶחָד רָאָה אֶת הָעָם שְׁסוֹרְחִים, שְׁהִיוּ הָעֲנִיִּים הוֹלְכִים, וְאִין מִשְׁגִּיחִים עֲלֵיהֶם. אָמַר, וְדַאי הַדִּין רְאוּי לְכָאן. קָם וְהוֹלֵף לוּ.

יוֹם אֶחָד חָלְשָׁה דַּעֲתוֹ. פִּגְעַע בְּכַפֵּר סִיכְנִין בְּרַמּוֹן, וְנָרְדַם. שְׁמַע קוֹל אֶחָד שֶׁל תְּנָא אֶחָד שְׁעוֹסַק בְּרִנַּת הַתּוֹרָה שְׁאוּמַר, (דברים כב) פִּי יִקְרָא קוּ צְפוּר לְפָנֶיהּ וְכוּ'. קִין - זו תְּשׁוּבָה. בְּדַרְךָ - זו רַחֵל, שְׁנַאֲמַר (משלי ד יח) וְאַרְחַ צְדִיקִים כְּאוֹר נִגְהַ הוֹלֵף וְאוֹר עַד נִכּוֹן הַיּוֹם. וְצְדִיקִים, שְׁנֵי בָנִים, יוֹסֵף וּבְנֵימִין. וְהִיא נִקְרָאת לְבָנָה, הוֹלֶכֶת כָּל הַלַּיְלָה, וּמְאִיר לָהֶם עַד נִכּוֹן הַיּוֹם, שְׁהוּא יַעֲקֹב.

בְּכָר עֵץ - כָּל זֶה צְדִיק חֵי הָעוֹלָמִים. עֵץ זו שְׁכִינָה, שְׁנַאֲמַר עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחֲזִיקִים בָּהּ. עַל הָאָרֶץ - זו אָרֶץ הַתְּחַתּוֹנָה. אֶפְרוּחִים - זֶה שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים שְׁלַמְעֵלָה. אוּ בְּצִים - זֶה יִשְׂרָאֵל שְׁלַמְטָה, שְׁהֵם כְּמַלְבוּשׁ שְׁלַגוּף. וְהָאֵם רְבֻצַת עַל הָאֶפְרוּחִים וְכוּ', שְׁלַח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם, שְׁנַאֲמַר (ישעיה נ א) וּבְפִשְׁעֵיכֶם שְׁלַחָה אִמְכֶם. וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ. הַרְפִּין רַבִּי בּוֹן אֲזִינוּ, וְשָׁמַע אֶת הַקּוֹל שְׁאוּמַר: חָבַל עַל זֶה, לֹא אָמַר וְלֹא כָלוּם. מִי שְׁחָס, מִשְׁאִיר הָאֵם וּבְנֵיהּ וְהוֹלֵף לוּ. וּמַה שְׁהָאֵם מְגַרְשֶׁת מִן הַקִּין, מַה הִיא אוּמְרַת? אוּי שְׁהַחֲרַבְתִּי אֶת בֵּיתִי וְשִׁרְפְתִי אֶת הַיְכָלִי וְהַגְלִיתִי בְנֵי לְבִין הָאוּמוֹת. וְעַל זֶה יִרְחַם הַקּוּדְשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁהֵרִי הַרְחֵמֵן אִין נִמְצָא אֲלָא כָאן.

וְעַד זֶה שְׁכִינָה צוּעָקַת עַל בְּנֵיהּ. הִנֵּה כְּתוּב שְׁלַח תְּשַׁלַּח, שְׁנֵי שְׁלוּחִים, שְׁהֵם בֵּית רֵאשׁוֹן וּבֵית שְׁנֵי. שְׁלַח תְּשַׁלַּח - אֶפִּילוּ ק'

פְּעָמִים, שָׁאם חוֹזֶרֶת עַל גּוֹזְלֵיהָ תוֹף אֶהְבֵּת בְּנִיָּה, שְׁלַח אֶפְלוּ כַּמָּה פְּעָמִים, עַד שֶׁהוֹלֵךְ לוֹ וְסוֹתֵר אֶת הַקֵּץ שְׁלָהּ, וַיִּטַּל הַבָּנִים הַנִּסְתָּרִים בַּקֶּץ, לְהַטִּילֵם לַגַּג, הָרִי הַרְחֵמֶן אִין נִמְצָא אֶלָּא כִּף. וְהֶאֱרַכְתָּ יָמִים - שִׁיאָרֶיךָ רָגַז מִן שֵׁשֶׁת יָמִים, שְׁנַקְרָאוּ בָּנִים. ה' ה' אֵל רַחוּם וְחַנוּן וְחַנוּן אַרְךָ אַפִּים וְגו'.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶן קִיסְמָא אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל, הוּא עֲלָמָא, בְּרָא לִיהַּ בְּתֵלַת קִיטְרִין, וְאִינוּן חֲכָמָה וְתַבּוּנָה וְדַעַת. דְּכַתִּיב, (משלי ג יט) ה' בְּחֲכָמָה יָסַד אֶרֶץ פּוֹנֵן שָׁמַיִם בְּתַבּוּנָה בְּדַעְתּוֹ תְּהוֹמּוֹת נִבְקָעוּ.

וְכִלְהוּ קִיטְרִין בְּבַר נֶשׁ. וְקִיטְרָא דְתַבּוּנָה דְפָקַע מִינֵיהּ, אֶתְפֹּשֵׁט בְּשָׂאָר בְּרִיין וּבְכוּלֵיהוּ אֵית סוּכְלָתְנוּ לְפּוּם אוֹרְחֵיהּ.

הָאִי עוֹפָא כַּד פָּרַח מִגּוֹזְלֵיהּ, וְאֶשְׁתַּלַּח מֵעַל בְּנֵהָ, מְצַפְצָפָא וְאֶזְלָא, וְלֹא יִדְעָה לְאֶן אֶתֵר אֶזְלָא, מְנַדְדָא לְמִיבַד גְּרָמָה. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְכַתִּיב בֵּיהּ (תהלים קמה ט) וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו, אֶפִּילוּ עַל יְתוּשָׁא זְעִירָא בְּעֲלָמָא, רַחֲמִין דִּילֵיהּ עַל כָּלָּא. הַהוּא דְמִמְנָא עַל עוֹפָא, אֵיתַעַר לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶתַעַר עַל בְּנוֹי, כְּדִין קָלָא נִפְקָא קָמִיהּ, וְאֶמְרָה, (משלי כז ח) כְּצִפּוֹר נוֹדְדַת מִן קִנְיָה בְּן אִישׁ נוֹדְדַת מִמְּקוֹמוֹ. כְּדִין אִיהוּ אֶתַעַר רַחֲמֵי, עַל כָּל אִינוּן דְּאֶזְלֵי מְנַדְדֵי מֵאֶתֵר לְאֶתֵר, וּמַדּוּף לְדוּף אֶחָרָא. תְּבִירֵי לְבָא, תְּבִירֵי חֵילָא. וְאֵיתַעַר רַחֲמֵי עַל כָּל עֲלָמִין, וְחָס עֲלֵיהּ, וְשָׂבִיק חוּבֵי דְמְנַדְדֵן מֵאֶתְרֵיהּ, וְחָס עֲלֵיהּ וְעַל כָּל עֲלָמָא.

וְעַל דָּא אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲשֶׁרִי צִפּוֹרָא לְבַר, וְהִיא אֵיתַעַרְתָּ רַחֲמִין עַל כָּל עֲלָמָא, מֵאֵן גְּרִים לְמִיחָס עַל עֲלָמָא וְלֵאֵיתַעַר רַחֲמִין

שְׁלַח אֶפִּילוּ כַּמָּה זְמַנִּין, עַד דְּאֶזְלֵי לִיהַּ וְסִתֵּר קֵץ שְׁלָהּ, וַיִּטַּל בְּנִין טְמִירִין דְּקוּנְטָרָא, לְמִיטַל אֶגְרָא, הָא רַחֲמָנָא לָא אֶשְׁתַּכַּח אֶלָּא הָכִי. וְהֶאֱרַכְתָּ יָמִים, שִׁיאָרֶיךָ רוּגְז מִן שֵׁשֶׁת יָמִים, שְׁנַקְרָאוּ בָּנִים. (שמות לד ו) ה' ה' אֵל רַחוּם וְחַנוּן אַרְךָ אַפִּים וְגו'.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶן קִיסְמָא אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל, כַּד בְּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלָמָא, בְּרָא לִיהַּ בְּתֵלַת קִיטְרִין, וְאִינוּן חֲכָמָה וְתַבּוּנָה וְדַעַת. דְּכַתִּיב, (משלי ג יט) ה' בְּחֲכָמָה יָסַד אֶרֶץ פּוֹנֵן שָׁמַיִם בְּתַבּוּנָה בְּדַעְתּוֹ תְּהוֹמּוֹת נִבְקָעוּ.

וְכִלְהוּ קִיטְרִין בְּבַר נֶשׁ. וְקִיטְרָא דְתַבּוּנָה דְפָקַע מִינֵיהּ, אֶתְפֹּשֵׁט בְּשָׂאָר בְּרִיין וּבְכוּלֵיהוּ אֵית סוּכְלָתְנוּ לְפּוּם אוֹרְחֵיהּ.

הָאִי עוֹפָא כַּד פָּרַח מִגּוֹזְלֵיהּ, וְאֶשְׁתַּלַּח מֵעַל בְּנֵהָ, מְצַפְצָפָא וְאֶזְלָא, וְלֹא יִדְעָה לְאֶן אֶתֵר אֶזְלָא, מְנַדְדָא לְמִיבַד גְּרָמָה. קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְכַתִּיב בֵּיהּ (תהלים קמה ט) וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו, אֶפִּילוּ עַל יְתוּשָׁא זְעִירָא בְּעֲלָמָא, רַחֲמִין דִּילֵיהּ עַל כָּלָּא. הַהוּא דְמִמְנָא עַל עוֹפָא, אֵיתַעַר לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶתַעַר עַל בְּנוֹי, כְּדִין קָלָא נִפְקָא קָמִיהּ, וְאֶמְרָה, (משלי כז ח) כְּצִפּוֹר נוֹדְדַת מִן קִנְיָה בְּן אִישׁ נוֹדְדַת מִמְּקוֹמוֹ. כְּדִין אִיהוּ אֶתַעַר רַחֲמֵי, עַל כָּל אִינוּן דְּאֶזְלֵי מְנַדְדֵי מֵאֶתֵר לְאֶתֵר, וּמַדּוּף לְדוּף אֶחָרָא. תְּבִירֵי לְבָא, תְּבִירֵי חֵילָא. וְאֵיתַעַר רַחֲמֵי עַל כָּל עֲלָמִין, וְחָס עֲלֵיהּ, וְשָׂבִיק חוּבֵי דְמְנַדְדֵן מֵאֶתְרֵיהּ, וְחָס עֲלֵיהּ וְעַל כָּל עֲלָמָא.

וְעַל דָּא אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲשֶׁרִי צִפּוֹרָא לְבַר, וְהִיא אֵיתַעַרְתָּ רַחֲמִין עַל כָּל עֲלָמָא, מֵאֵן גְּרִים לְמִיחָס עַל עֲלָמָא וְלֵאֵיתַעַר רַחֲמִין

מי גרם לחוס על העולם ולעורר עליהם רחמים? אותו האדם ששולח אותה הצפור לצערה בשני גונים, כך מתעורר הקדוש ברוך הוא ומתמלא רחמים על כל אותם בעלי הצער, ועל כל אותם שנודדים ממקומם. ומשום כך, שכרו של האדם הזה, מה כתוב בו? (דברים כב) למען ייטב לך והארכת ימים.

קם רבי בון על רגליו, ושם ואמר: ברוך הרחמן ששמעתי את הקול הזה, ואלמלא לא באתי לעולם אלא לשמע את זה - די לי!

חזר אותו הקול כמו מקדם, פתח ואמר, (תהלים קד) מה רבו מעשיך ה' פלם בחכמה עשית וגו'. כל העולם לא באים אלא בחכמה, והאדם התמלא בכל. שאר הבריות, בציוור (בתוספת) של חכמה שושארה באדם.

ואף על גב שכל הבריות כך, לא היתה בריה קלה לרדף אחר מעשה האדם כמו העוף. אדם בונה בנין לדיורו, והעוף בונה בנין לדיורו. אדם מביא מזון לבנו, העוף מביא מזון לבניו. אדם מרפא את המחלות בעשב, והעוף מרפא את המחלות בעשב. אדם אמן ועושה אגרות בים, והעוף נוטל גוזליו ומתקינם על חוף הים.

אדם משבח ומרום את המלך העליון, והעוף מצפצף ומשבח את רבונו, שהוא האלוה העליון. ומשום כך, למען ייטב לך. לא כתוב איטיב לך, אלא ייטב לך. אותו השלוח של הצפור שמשלח, שמעורר על העולם להיטיב לך.

רבי בון קם והלך אליו, ומצא שהוא רבי ינאי הנזקן, מן לבי, כך ינחם הקדוש ברוך הוא

עלייהו. ההוא בר נש דשלה ההוא ציפור לצערה בתרין גוונין, הכי אתער קודשא בריך הוא, ואתמלי רחמין על כל אינון מארי דצערא, ועל כל אינון דמנדדי מדוכתייהו. ובגין כך, אגריה דהאי בר נש, מה פתיב ביה. למען ייטב לך והארכת ימים.

קם רבי בון על רגלוהי, וחדי, ואמר, בריך רחמנא דשמענא להאי קלא, ואלמלא לא אתינא לעלמא אלא למשמע דא, די.

אחר ההוא קלא כמלקדמין, פתח ואמר, (תהלים קד כד) מה רבו מעשיך ה' פלם בחכמה עשית וגו'. כל עלמא לא איתון אלא בחכמה. ובר נש אתמלי בכולא. שאר בריין בטופסא (נ"א בתוספתא) דחכמתא, דאשתאר בבר נש.

ואף על גב דכולהו בריין הכי, לא הוה בריה קליל למירדף בתר עובדא דבר נש, פעופא. בר נש בנין בננין לדיוריה, עופא בנין בננין לדיוריה. בר נש אתינא מזוני לבריה, עופא אתינא מזוני לבניה. בר נש אסי למרעין בעשבא, עופא בעשבא מסי למרעין. בר נש אומנא ועביד ארבין בימא, עופא נטל גוזליה ואתקין ליה על ביה ימא.

בר נש משבח ומרום למלכא עילאה, עופא מצפצפא ומשבחא למריה, דהוא אלהא עילאה. ובגין כך, למען ייטב לך, אטיב לך לא כתיב, אלא ייטב לך. ההוא שלוחא דציפורא דמשלח, דאתער על עלמא לאוטיב לך.

רבי בון קם ואזיל גביה, ואשבח דהוא רבי ינאי סבא, מן חברינא. עאל גבוי, ונשיק ליה ברישא. אמר, כמה דמנחמת לבאי, כך החברים. נכנס אצלו ונשקו בראש. אמר, כמו שנחמת את